

Tack!

Först och främst vill jag rikta ett varmt och innerligt tack till alla medverkande medlemmar. Den värme, glädje, öppenhet, generositet och gästfrihet jag mött under resorna inom projektet har varit överväldigande. Tack!

Inledning

Detta är en komprimerad version av den reflekterande rapport som inlämnats till styrelserna i FA och NAF. Den bygger i sin tur på den information som insamlats under perioden april – september 2014.

Undertecknad har under arbetet varit plågsamt medveten om de förutfattade meningar och fördomar jag själv hyst gentemot verksamheter inom så väl FAs som NAFs medlemskara. Jag hoppas och tror att denna medvetenhet har gjort att jag ändå kan göra medlemmarnas synpunkter och idéer rättvisa.

Med detta sagt vill jag understryka att denna minirapports fel och brister helt och hållet skall lastas undertecknad och ingalunda de båda organisationernas styrelser.

Bakgrund

FA och NAF är två nationella medlemsorganisationer inom den svenska arkivsektorn. De två har olika bakgrund och fokus, men har även många saker gemensamt som förenar. Det mest uppenbara är att båda värnar arkiv, arkivbildare, arkivinstitutioner och arkivanvändare inom den enskilda sektorn.

Utvecklingen inom och utom arkivvärlden har medfört att FAs och NAFs vägar möts allt som oftast och att det mer och mer frekvent uppstår behov att prata "med en röst" för den enskilda sektorns arkiv.

Men hur lika är egentligen de två organisationernas intresseområden, mål och metoder? Vore det enbart av godo om "de tu blevo ett"?

För att ta reda på detta sändes jag ut i landet för att se hur medlemmarna ställer sig till följande frågor:

- Hur ser medlemmarna på sitt medlemskap? Varför är de med i FA respektive NAF? Vad får de ut av medlemskapet idag? Vad skulle de vilja få ut av medlemskapet i framtiden? Blir svaren mycket olika – eller mycket lika – om frågorna ställs till en FA-medlem, en NAF-medlem eller medlem med dubbelt medlemskap?
- Hur ser medlemmarna på utökat samarbete mellan FA och NAF? Kan medlemmarna se fördelar och nackdelar med en sammanslagning?

En önskad bieffekt av projektet var att få en ökad insikt om hur det ser för medlemmarna i deras vardag. Därigenom ges en grund för behovsanpassad verksamhetsutveckling för båda organisationerna.

För bästa förankring utsågs en styr-/referensgrupp bestående av:

För FA

- Torgny Larsson, ordförande
- Anna Ketola (Skåne arkivförbund), vice ordförande
- Gustaf Holmlund (Handelsanställdas förbund), styrelseledamot
- Yvonne Bergman (ArkivCentrum Örebro län), kassör (även styrelseledamot i NAF)

För NAF

- Per-Ola Karlsson (Centrum för näringslivshistoria), ordförande
- Håkan Eriksson (Almega), styrelseledamot
- Christian Bratt (Svenskt Näringsliv), före detta styrelseledamot

Informationsinsamling

Vid projekttidens slut, den sista september 2014, hade jag besökt 53 medlemmar. Därutöver har 12 inkommit med synpunkter via mejl. Sammantaget deltog således 65 medlemmar av totalt 156 i projektet. Av dessa 65 är 8 medlemmar i både FA och NAF, 40 är enbart medlemmar i FA och 17 enbart i NAF.

De personliga mötena har utformats som ett samtal kring ett antal punkter inom de frågeställningar som berörts ovan. Oftast har en kort information givits om FAs och NAFs syftesparagrafer, bakgrund och vilka verksamheter som brukar förekomma hos de båda idag. I de allra flesta fall har medlemmen även svarat på en hel del frågor om den egna verksamheten – organisationsform, anställda och deras kompetensområden, eventuella styrelsers storlek och engagemang, samarbeten, etcetera. Sammantaget har det givit en god bild av medlemmens förutsättningar och tecknat en bakgrund till de tankar och synpunkter som framkommit under samtalet.

Tiden för dessa möten har varierat mellan cirka en timma upp till mer än fyra timmar. Vanligtvis har det rört sig om två och en halv timma, men de möten som skedde efter sommaren blev av nödvändighet kortare.

Kontakt har även tagits med ordföranden för FAI, Katarina Ekelöf, och ordföranden för Näringslivsarkivets arkivråd – NLA, Anastasia Pettersson, samt riksarkivarien Björn Jordell.

En tjugitig besökare

Måhända har flera av de besökta undrat över undertecknads benägenhet att fråga samma sak flera gånger, men på olika sätt. Det fanns dock en anledning.

Att intervjua eller insamla synpunkter genom samtal innebär alltid att det som noteras i anteckningarna är en bild av det som den som noterar finner viktigt och intressant. Det finns även en uppenbar risk att noteringarna speglar den noterandes förutfattade mening. Inför varje möte har jag därför försökt förstå vad jag själv tror att den jag skall möta skall säga och tycka, och sedan försökt få dessa förutfattade meningar kullkastade. Har någon svarat på en fråga eller uttryckt en åsikt som bekräftar en förutfattad mening eller som ligger allt för nära vad jag själv tycker har jag därför försökt formulera om frågan för att höra om svaret blir det samma.

Illustrerande citat

I den mer omfattande rapporten till styrelserna illustrerade jag slutsatser med citat. Jag vill passa på att påpeka att de citat som använts där är hämtade från anteckningar nedtecknade i all hast under möten och gör inte anspråk på att vara ordagranna. Det rör sig i flera fall om synpunkter som har uttalats av många. Citaten saknar i rapporten källhänvisning för att inte peka ut någon särskild medlem. I denna kortversion har jag av utrymmesskäl valt att avstå illustrerande citat.

FA +NAF = sant?

I denna komprimerade rapportversion väljer jag även att lyfta bort den del av resultatet som tecknar bakgrund till analysen, det vill säga själva svaren på frågorna om medlemmarnas vardag och hur de ser på medlemskapet. Den delen kan vi få anledning att återkomma till i annan form senare. Istället dyker vi rakt på själva kärnan, det vill säga hur vi utifrån de insamlade tankarna skall besvara den i detta sammanhang viktigaste frågan:

Skall FA och NAF slå sig samman?

Utgår vi från frågan om vad FA- respektive NAF-medlemmar vill ha ut av sitt medlemskap, så torde svaret vara ja. Här skiljer sig inte svaren åt. Alla tycks ha ungefär samma synpunkter på verksamhetsinnehåll. Istället är skillnaderna egentligen mer märkbara om vi ser till medlemsgrupper inom de båda, och särskilt inom FA. När det kommer till för- och nackdelar med en sammanslagning, blir det mer tydligt att det finns förutfattade meningar om "de andra" som skulle försvåra processen. Vi kan heller inte blunda för ideologiska och kulturella diken som behöver överbyggas.

Om det skulle ske en omröstning bland de 65 medlemmar som i högre eller lägre grad medverkat med synpunkter så torde 55 (84,6%) ändå säga ja. Dock har de flesta menat att det bör ske stegvis genom att först öka samarbetet och lära känna varandra.

Men det är också 5 (7,7%) som säger helt nej och menar att det skulle vara uteslutet för dem att ingå i en sammanslagen organisation. Lika många är ytterst tveksamma, men är inte övertygade om att de inte skulle vara medlem.

Vilka är det då som säger nej eller ställer sig mycket tveksamma till idén om sammanslagning. Faktum är att det är 5 från FA och 5 från NAF. Men, då NAF är färre utgör dessa fem en större andel av NAF-medlemmarna. Motiveringen är många gånger baserad på ideologisk grund, likväl som på vad som skulle kunna ses som fördomar om motparten.

Behöver styrelserna i FA och NAF verkligen bry sig om detta fåtal som idag säger blankt nej? Ja, det anser jag nödvändigt. Kanske inte just för detta fåtals egen skull, utan för att deras synpunkter kombinerade med den okunskap som råder från ömse sidor om "de andras" verksamheter, professionalitet och mål utgör en allt för instabil grund att bygga en ny gemensam organisation på. Även inom så väl FA som NAF behöver de olika medlemmarna få bättre kunskap om varandra.

Nu kan detta synas som ett nedslående resultat, men så vill jag ingalunda tolka det. Medlemmarna har visat engagemang och intresse för frågan. INGEN har tyckt att samarbete i sig är fel, utan tvärt om att förorda för de enskilda arkivens bästa. Många har spontant uttryckt önskemål om fler gemensamma aktiviteter och mer information om så väl den egna som den andra organisationens verksamheter. Och det finns åtskilligt med tankar om vad ett sam-

arbete skulle kunna innehålla, vad FA och NAF konkret kan göra tillsammans och vilka positiva effekter det skulle kunna ha.

Slutsats

Okej, jag är inte sämre än att jag kan ändra mig. Här kommer ändå ett citat:

GÖR DET! (NAF-medlem som svar på fråga om hur de ser på en eventuell sammanslagning)

Nja, utifrån de insamlade medlemssynpunkterna blir min bedömning att svaret på frågan om sammanslagning är: Ja, troligtvis ska FA och NAF slås samman – men inte nu, utan på sikt.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis konstateras att medlemmarna i FA och NAF uppvisar stora likheter när det gäller önskemål om vad deras medlemskap i respektive organisation skall ge dem, och att skillnaderna i många frågor snarare är större mellan medlemsgrupper än mellan förenings- respektive näringslivsarkiv.

Konstateras vidare att det hos både FAs och NAFs medlemmar finns en hel del förutfattade meningar, missuppfattningar och fördomar – både internt och gentemot varandra – som behöver bekämpas innan en sammanslagning kan rekommenderas.

Samarbete förordas av medlemmarna över lag, ett sammangående önskas av flertalet, men en önskan om en stegvis process visar på viss tvekan.

Rekommendationen från undertecknad är således ...

... att FA och NAF utökar samarbetet som en förberedelse för ett sammangående på sikt.

... att FA och NAF skapar gemensamma aktiviteter och gör känt för varandras medlemmar vilka aktiviteter som erbjuds inom respektive organisation.

... att FA och NAF ser över sina självbilder och hur de uppfattas från medlemshåll.

... att FA och NAF verkar för bättre förståelse mellan de egna medlemsgrupperna internt.

... att FA och NAF tar till sig av de idéer, synpunkter och önskemål som medlemmarna så generöst delat med sig av.

*

Slutligen vill jag tacka de båda styrelserna för förtroendet att ge mig uppdraget att genomföra detta projekt.

Sala den 1 oktober 2014

Christina Sirtoft Breitholtz

("till vardags" arkivarie/arkivchef på Arkiv Västmanland,
som är medlem i både FA och NAF)